

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 4371/2021
05.07.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Елвин Прелић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., чији је пуномоћник Ермедин Ђуђевић, адвокат из ..., ради стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 714/21 од 20.04.2021. године, у седници одржаној 05.07.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца, **УКИДА СЕ** пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 714/21 од 20.04.2021. године и предмет **ВРАЋА** другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Сјеници П 35/20 од 03.12.2020. године, усвојен је тужбени захтев тужиоца и обавезан тужени да тужиоцу на име стицања без основа исплати износ од 24.000 евра, са каматом по основуј есконтној стопи Европске централне банке коју утврђује Народна банка Србије, у динарској противвредности почев од 28.07.2011. године, као дана доспелости, до коначне исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу на име трошкова поступка исплати износ од 364.380,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 714/21 од 20.04.2021. године, ставом првим изреке, укинута је првостепена пресуда и пресуђено тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужени да му на име стицања без основа исплати 24.000 евра, са каматом по основној есконтној стопи Европске централне банке, коју утврђује Народна банка Србије, у динарској противвредности почев од 28.07.2011. године, као дана доспелости до коначне исплате и обавезан тужилац да туженом на име трошкова парничног поступка исплати износ од 245.796,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију из свих законских разлога.

Врховни суд је оценио да је ревизија тужиоца дозвољена на основу члана 403. став 2. тачка 3. Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11 ... 18/20) и утврдио да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању (на главној расправи пред другостепеним судом) тужилац је сазнао од туженог да његов брат планира да подигне кредит код Европског инвестиционог фонда за развој малих и средњих предузећа преко извесне ВВ из ... (са којом је тужени био у контакту само преко меила), који за обраду кредита узима 0,5 % од тражене суме. Тужилац је затражио од туженог да и њему помогне у добијању кредита за његове две фирме у износу од 1.200.000,00 динара, на шта је тужени пристао. Тужени је обавестио тужиоца да је потребно да достави документацију за своје фирме ради добијања кредита и новац за обраду документације за ВВ (укупно 33.000 евра). У ту сврху, тужилац је дана 28.07.2011. године дао туженом део потребног износа тј. износ од 24.000,00 евра, како би га тужени однео у Београд и предао ВВ. Том приликом, тужилац је туженом дао и износ од 150 евра на име трошкова путовања. О примопредаји новца је сачињена признаница на којој је констатовано да ВВ дана 28.07.2011. године (са њеним потписом) потврђује да је од АА примила 24.000 евра као аванс за пословни аранжман који је дужна да одради за његово предузеће, а коју признаницу је истог дана потписао и тужени у својству сведока. Тужени није поступио по налогу, већ је наведени новчани износ предао ГГ (којег је и тужилац познавао) како би га проследио ВВ, уз сагласност тужиоца. ГГ је потом тај новац по налогу ВВ предао лицу по имену ДД, да би новац на крају завршио код лица по имену ЂЂ. Тужилац није добио тражени кредит због неиспуњавања услова (како је то ВВ саопштила туженом преко меила), након чега је тужени изгубио сваки контакт са њом. Тужиоцу није враћен његов новац.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, другостепени суд је одбио тужбени захтев, оценивши као неоснован приговор недостатка пасивне легитимације на страни туженог, сматрајући да је између странака закључен уговор о посредовању којим се тужени обавезао да тужиоцу, преко трећег лица (извесна ВВ), омогући добијање кредита у износу од 1.200.000 евра код Европског инвестиционог фонда за развој малих и средњих предузећа, ради чега је тужилац дао новчани износ као накнаду за услуге које је требало да изврши то треће лице ради добијања кредита, да је тужени поступио са пажњом доброг привредника у смислу члана 818. ставови 1. и 2. ЗОО, настојећи да дође до реализације уговора (да тужилац добије кредит), али да и поред потребне брижљивости није успео у свом настојању (став 3. истог члана), због чега не одговара за последице неиспуњења уговора, односно недобијања кредита. Поред тога, како тужилац није доказао у смислу одредаба чл. 228. – чл. 231. ЗПП да се предметни новац налази код туженог, јер је новац предат сведоку ГГ како би га проследио поменутој ВВ, уз сагласност тужиоца, другостепени суд је закључио да нема места примени правила о стицању без основа (члан 210. ЗОО). Другостепени суд је оценио да није основан приговор застарелости потраживања тужиоца по основу накнаде штете настале поводом уговорне обавезе јер од предаје новца туженом 28.07.2011. године до подношења тужбе 02.06.2017. године није истекао рок од 5 година, позивајући се на члан 376. ЗОО.

По оцени Врховног суда основани су ревизијски наводи тужиоца да је због погрешене примене материјалног права од стране другостепеног суда чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Тужилац тужбом тражи од туженог исплату утуженог износа по основу који се није остварио (члан 210. ЗОО), при чему суд није везан правним основом тужбеног захтева, већ чињеницама наведеним у тужби.

Супротно становишту другостепеног суда, према утврђеном чињеничном стању тужени је требало пријатељски, без накнаде за своју услугу, да се заузме код ВВ (будући да је само он са њом био у контакту путем меила) како би тужилац добио кредит за своје фирме, уз плаћање одређене накнаде за њене услуге (како је то тужени предочио тужиоцу). Део договора између тужиоца и туженог је био и да тужени новац (24.000 евра) намењен ВВ на име накнаде за њену услугу и који је тужилац дао туженом 28.07.2011. године (у вези са чиме је сачињена предметна признаница на којој се наводно налази потпис ВВ као примаоца новца и потпис туженог као сведока), проследи ВВ, односно оде у Београд и преда јој га. Тужилац кредит није добио, а од туженог потражује износ који му је дао како би га предао ВВ као накнаду за њене услуге.

Овако утврђено чињенично стање би упућивало на закључак да је између странака био закључен уговор о налогу, а не уговор о посредовању, па је на спорни правни однос требало применити општа правила о одговорности за накнаду штете због неиспуњења уговорне обавезе од стране дужника и последице неиспуњења (члан 262. у вези члана 296. став 1. ЗОО) и посебна правила која регулишу уговор о налогу (чланови 749., 752. и 753. ЗОО)

Поверилац у обавезном односу овлашћен је да од дужника захтева испуњење обавезе, а дужник је дужан испунити савесно у свему како она гласи (члан 262. став 1.) Кад дужник не испуни своју обавезу или задоцни са њеним испуњењем поверилац има право захтевати и накнаду штете коју је услед тога претрпео (став 2. истог члана).

Уговором о налогу обавезује се налогопримац према налогодавцу да за његов рачун предузме одређене послове (члан 749. став 1. ЗОО). Од добијеног налога налогопримац може одступити само са сагласношћу налогодавца, а када му због краткоће времена или из ког другог узрока није могуће тражити сагласност налогодавца, он може одступити од налога и упутства само ако је по процени свих околности, могао основано сматрати да то захтевају интереси налогодавца (члан 752. став 1. ЗОО), ако налогопримац прекорачи границе налога или одступи од добијених упутстава ван случаја предвиђеног у претходном ставу, неће се сматрати за налогопримца, већ за пословођу без налога, изузев ако налогодавац накнадно одобри оно што је урадио (став 2. овог члана). Налогопоримац је дужан извршити налог лично (члан 753. став 1. ЗОО), извршење налога може поверити другоме само ако му налогодавац то дозволи, као и ако је на то принуђен околностима (став 2.), у тим случајевима он одговара не само за избор заменика, него и за упутства која му је дао (став 3.), у осталим случајевима он одговара за рад заменика, као и за случајну пропаст или оштећење ствари, који би се догодили код заменика (став 4.), а налогодавац може у сваком случају захтевати непосредно од заменика извршење обавезе из налога (став 5.).

Кроз одредбу члана 262. ЗОО изражено је основно правно начело према којем дужник мора извршити уговорну обавезу коју је преузео закључењем уговора (члан 17. став 1. ЗОО). Следом изнетог, дужник не може поверити испуњење своје уговорне обавезе трећем лицу ако његов уговор са повериоцем има карактер уговора који је закључен с обзиром на лична својства дужника (уговор *intuitu personae*). Када дужник својом вољом уведе треће лице у сферу испуњења уговора, одговара за рад свог заменика (члан 753. став. 2 ЗОО) исто онако као што би одговарао да је сам испунио обавезу, а код уговра о налогу одговара и за упутства која му је дао (члан 753. став 3 ЗОО). Не би се могло сматрати да се дужник понашао савесно и поштено (члан 12. ЗОО) ако је са дужном пажњом изабрао свог заменика, али му је дао неадекватна упутства у погледу извршења обавезе.

У сваком случају неопходно је да се са ангажовањем трећег лица сагласи и налогодавац и да се детаљно упозна са свим околностима и о пословима и радњама које се обављају за његов рачун. У конкретном случају, остало је неразјашњено из којих разлога је тужени, као налогопримац, одступио од датог налога тужиоца, како у погледу тога које лице треба да изврши налог (налог је требало да изврши тужени лично), тако и у погледу садржине налога (да се новац преда тачно одређеном лицу – ВВ), одлучивши се да уместо њега налог изврши треће лице (ГГ) и да ли је том лицу дао упутство шта да чини са новцем који му је предао у име и за рачун тужиоца, да ли је о томе обавестио тужиоца. С тим у вези, да ли се тужилац са тим сагласио пре него што је тужилац предао новац том лицу или је тужени о томе обавестио тужиоца накнадно (пошто је већ дао новац трећем лицу). Ово с тога што се сврха због које је тужилац дао новац туженом није остварила, а новац је нестало. Остало је неразјашњено и да ли су и какав договор странке имале ако не дође до реализације кредита, односно да ли и на који начин новац треба да буде враћен тужиоцу као налогодавацу, односно које лице је требало да му врати новац и када је тужилац сазнао да неће добити кредит, али и да новац није предат ВВ (имајући у виду и истакнути приговор застарелости потраживања тужиоца).

Из наведених разлога другостепена пресуда је морала бити укинута, а у поновном поступку другостепени суд ће утврдити и разјаснити битне чињенице на које је указано овом одлуком а које су значајне за правилну примену материјалног права и потом донети одлуку о основаности тужбеног захтева.

Из наведених разлога Врховни суд је одлучио као у изреци применом члана 416. став 2. ЗПП.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић